

:: Editorial

Pozorný a stály čitateľ Architektonických listov FA si iste všimol, že naše editorials sú tematicky ladené, jeden bol o písaní, ďalší o čítaní, a nasledujúci o citovaní, či presnom vyjadrovaní. Snažil som sa vyprovokovať čitateľov k diskusii o niektorých pojmoch, žiaľ, bez akejkoľvek odozvy. Trocha ma to naplnia smútkom a pocitom márnosti, ktorá narastá, keď prechádzam nové príspevky alebo listujem skromnou vedeckou a odbornou spisbou architektov, urbanistov, dizajnérov a hľadám citácie príspevkov uverejnených v našej ALFA-e. Alebo autori, ktorí publikujú v stredo európskom vedeckom a odbornom časopise, nie sú citovaní, alebo som zatiaľ takú citáciu nenašiel? Dôvodov, prečo je tomu, tak môže byť veľa, mňa napadli dva: tým prvým je viaznuce rozširovanie časopisu, ktorý si takto nenachádza svojich čitateľov, kritikov, diskutérov a pod., tým druhým dôvodom je možno obsah príspevkov, ktoré neposkytujú čitateľom dôvod na prevzatie myšlienky, polemiku, či diskusiu. Zatiaľ čo prvý dôvod by som akceptoval, ten druhý svedčí skôr o malej informovanosti niektorých kolegov o stave poznania danej problematiky na Slovensku a istý komplex citovať len významných autorov, ktorí publikujú v uznávaných domácich, ale hlavne zahraničných periodikách. Ale o tomto „neduhu“ som už písal v jednom z editorials Architektonických listov¹. Na druhej strane je nutné si priznať, že v architektúre, urbanizme či dizajne sa objavujú nové, originálne poznatky, ktoré obohacujú príslušné vedné disciplíny len zriedka, a tak sa väčšinou publikujú výsledky tzv. sledovateľského výskumu, v ktorom sú zhrnuté najvýznamnejšie poznatky v danej oblasti. Taký príspevok má charakter kompilátu, ktorý je legitímnou formou publikačného výstupu, ak sú zachované autorské práva autorov, od ktorých boli publikované poznatky prevzaté.

¹ KEPPL, Julián: Editorial.

In: Architektonické listy FA STU. – ISSN 1135-2679. – Roč. 9, č. 3-4 (2005), s. 2.

Na pôde univerzity, ktorá uchováva, zdieľa, rozširuje a zveľaduje poznanie je proces „preosievania“ záplavy informácií nevyhnutný. Znamenitosť univerzity, resp. jej pedagógov a výskumníkov je daná nielen získavaním nových poznatkov, ale aj schopnosťou výberu tých najhodnotnejších informácií. Univerzita je ako maják, ktorý poskytuje orientáciu v mori informácií. Preto sú uznávanými publikačnými výstupmi aj diela vytvorené prevzatím cudzích poznatkov alebo použitím výňatkov z cudzieho diela. V zahraničí bežnou študijnou literatúrou sú tzv. čítanky (reader), v ktorých je zhrnutý podstatný študijný materiál k príslušnému predmetu. Dôležitou podmienkou je dôsledné uvedenie autorstva prevzatej, resp. citovanej časti. Ak túto povinnosť autor výberu opomenie, z legitímneho kompilátu sa stáva plagiat². Týmto pojmom (z latinského plagium – únos), sa označuje umelecká alebo vedecká krádež, podvod, napodobenina cudzieho diela a jeho vydávanie za vlastné. V dobe nastupujúcej znalostnej ekonomiky, narastajúceho apetítu po nových poznatkoch a zvyšujúceho sa dopytu po vedeckých prácach a publikačných výstupoch, ale aj po efektívnosti, rýchlosti a operatívni konania je pokúšenie pracovať „dvojklíkom“ Ctrl C a Ctrl V príliš veľké. Nie, nechcem obhajovať krádež duševného vlastníctva, ktorou do istej miery plagiat je. Vhodné by však bolo, podrobiť rozboru príčiny, ktoré k tomuto činu vedú. Jednou z nich je na Slovensku pretrvávajúca snaha a záujem skôr o akademický titul než o vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré môže absolvent nadobudnúť štúdiom. Ešte stále pretrvávajú ilúzia, že aj toto predstieranie nám prejde. Možno to bola schodná cesta v čase, keď bola krajina ohradená ostnatým plotom, ale dnes, v čase otvorených hraníc a vytvárania jednotného európskeho vysokoškolského priestoru, ako aj sprístupnenia trhu práce nielen v krajinách Európskej únie, ale takmer po celom svete, je takáto forma „iluzionizmu“ veľmi rýchlo odhalená³.

Tému plagiat som nenačal z dôvodu, že by sa odpísaný príspevok, resp. cudzie myšlienky bez odkazu na pôvodný prameň objavili v tomto čísle ALFA-y. Objavila sa, ako fenomén, takpovediac na opačnom konci zverejnených výsledkov akademického úsilia. Nesúvisí s týmto číslom ALFA-y. Publikované práce skôr dokladujú, že označenie nášho periodika ako stredo európsky vedecký a odborný časopis je namieste. Dva, veľmi hodnotné a originálne príspevky sú od poľského kolegu Jerzy Uściniowica, ktorý začiatkom roku 2009 habilitoval na našej Fakulte architektúry. Aj ostatné publikované príspevky znesú náročné hodnotenie vedeckých článkov. Azda až na chýbajúce citácie prác z predchádzajúcich čísiel ALFA-y.

Váš
Julián Keppl

² O plagiáte podrobnejšie píše Ivan M. Havel v úvodníku. HAVEL, Ivan M.: Původnost a plagiát. In: Vesmir. – ISSN 1214-4029. – Roč. 86, č. 8 (2007), s. 471. <http://www.vesmir.cz>.

³ Príkladom je dianie na českej akademickej scéne na jeseň 2009.